

AJÁNLÁSOK – AZ OROSZ-UKRÁN KONFLIKTUS ELŐL MENEKÜLŐ MAGYAR ÁLLAMPOLGÁROK HATÉKONYABB VÉDELME ÉRDEKÉBEN

Bevezetés.

Az ukrajnai konfliktus 2022. februári kiszélesedése után Magyarországra menekülők között olyan magyar állampolgárok is vannak, akik korábban Ukrajnában éltek, és mindkét ország állampolgárságával rendelkeznek. Ők a fegyveres konfliktus miatt kényszerültek elhagyni otthonaikat, Magyarországtól védelmet és segítséget keresve, ugyanakkor nem jogosultak ideiglenes védelemre (TP). Azonban magyar állampolgárságuk ellenére adminisztratív akadályok miatt nem minden esetben élveznek akadálytalan hozzáférést az állami szolgáltatásokhoz.

Jelen jegyzet célja, hogy azonosítsa az erre a csoportra jellemző sérülékenységeket, valamint a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés során felmerülő sajátos kihívásokat, annak érdekében hogy ajánlásokat foglalmazzon meg védelmük és integrációjuk elősegítése érdekében. A jegyzet a magyar hatóságokkal való szorosabb együttműködést szorgalmazza a kettős állampolgárok jogállását és jogait övező jogi és adminisztratív problémák megoldásának érdekében, biztosítva, hogy állampolgárként megfelelő támogatásban és védelemben részesüljenek. A

humanitárius szervezetek, civil társadalom és a kormány közötti partnerség elősegít olyan személyre szabott integrációs programok kidolgozását és végrehajtását, melyek alkalmasak azon nehézségek elhárítására, amelyekkel az Ukrajnából menekült magyar állampolgárok szembesülnek Magyarországon a szolgáltatásokhoz és segítségnyújtáshoz való hozzáférés során.

Ezek az ajánlások a Menedék Egyesület, a Magyar Helsinki Bizottság, a Romaversitas, az IOM és az UNHCR együttműködésének eredményei, illetve, az [Inklúziós Munkacsoport](#), az [Alapvető Szükségletek Munkacsoportja](#) és a [Védelmi Munkacsoport](#) támogatásával a [Menekültügyi Koordinációs Fórum](#) keretein belül készült. Az ajánlások az Magyarországon élő kettős állampolgárokkal való interjúkra épülnek.

„Ukrajnában magyarnak számítottunk, itt pedig ukránnak tekintenek bennünket. Mindig idegen országban vagyunk, mindig idegenek vagyunk, függetlenül attól, mennyire jól beszéljük a nyelvet.”

(Kárpátaljai 27 éves nő, aki férjével és lányával Budapesten él).

KULCSFONTOSÁGÚ SZAKKIFEJEZÉSEK

Kettős állampolgárok	Tartózkodási engedély	Ideiglenes védelem (TP)	Kormányrendelet 86/2022
Egyének, akik két ország állampolgárságával rendelkeznek (ez esetben Ukrajnában és Magyarországon), és jogosultak minden országban a állampolgári jogokra és kötelezettségekre.	A cím, amely a polgár lakóhelyhez kötött jogai és kötelezettségei megalapozásául szolgál. ¹	Az Európai Unió (EU) által aktivált kivételes intézkedés, amely az ukrajnai-orosz konfliktus elől menekülők számára azonnali és ideiglenes védelmet biztosít.	A magyar kormány által kiadott rendelet, amely implementálja az ideiglenes védelmi rendszert az országban, és meghatározza azokat a szabályokat, amelyek az ukrajnai-orosz konfliktus elől menekülőkre vonatkoznak.

¹ Az 1992. évi LXVI. törvény 5. § (2) bekezdése a polgárok személyes adatainak és lakcímének nyilvántartásáról.

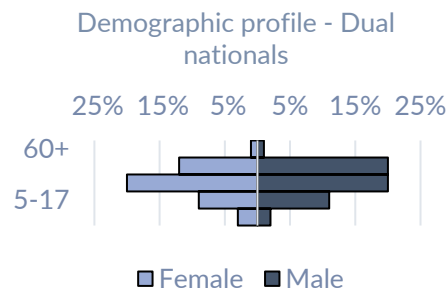
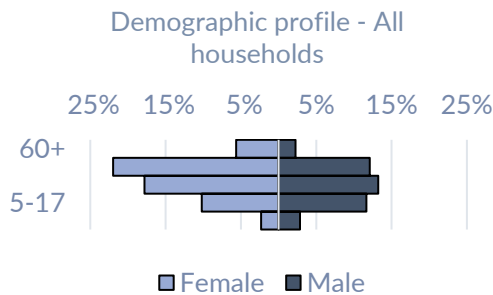
Demográfiai betekintés és profil.

Az délnyugat-ukrajnai Zakarpattia terület, magyar nevén Kárpátalja, történelmileg magyarok lakta terület:² a legutolsó [ukrajnai népszámlálás szerint \(2001\)](#), a konfliktus előtt Ukrajnában 156 000 magyar nemzetiségű állampolgár élt, elsősorban Kárpátalján (95%). Megjegyzendő, hogy a magyar kisebbség aránya Kárpátalja lakosságának 12%-át teszi ki, és Ukrajna teljes népességének 0,3%-át. Kárpátaljának eddig viszonylag alacsony intenzitású konfliktusban volt része,³ a háború következményei érezhetőek voltak ott is a 67 000 belső menekült beáramlása a régióba, a gazdasági helyzet és szolgáltatások romlása, valamint az országszerte bevezetett hadiállapot miatt.⁴ Bár pontos számokat nehéz megbecsülni, 2022 februárja óta sokan átlépték a határt Magyarországra felé biztonságot és védelmet keresve.

A 2023-as magyarországi [Több Szektorra Kiterjedő Szükségletelemzés \(MSNA\)](#) betekintést nyújtott a kettős állampolgárok

demográfiai összetételébe és jogi státuszába. Az MSNA segít különbséget tenni az ukrajnai magyar kisebbséghez tartozók és a kettős állampolgárok között: bár a két csoport átfedésben van egymással, nem minden magyar nemzetiségű ukrajnai állampolgár endelkezik magyar állampolgársággal, és nem minden kettős állampolgár vallja magát magyar nemzetiségűnek.⁵

A 2023-as MSNA feltárta, hogy a kettős állampolgárok átlagos háztartási mérete 2,1 fő (azonos az Ukrajnából menekültekre jellemző átlaggal), és Budapesten (egyharmaduk, az átlaggal összehangban), valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (átlagosan 15% vs 8%) találtak otthonra. Főként magánlakásokban élnek (69% vs 49%), és körükben jellemzőbb, hogy lakhatásuk költségeit teljes mértékben viselik az Ukrajnából menekültek átlagához képest (63% vs 33%). A nem és életkori eloszlás a népességi piramisokban látható, elsősorban a férfiak eltérő aránya jelentős az Ukrajnából menekültek átlagához képest (40% vs. 25%).

² A magyar kisebbség története Ukrajnában szorosan összefonódik azokkal az összetett eseményekkel, amelyek évszázadokon át alakították a terület történelmét. Az első világháború után, illetve az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlása után Kárpátalja Csehszlovákiához került a trianoni békeszerződés (1920) értelmében, majd később a Szovjetunióhoz csatolták (1945). A Moszkva által bevezetett asszimilációs politika ellenére Kárpátalja továbbra is multikulturális régió maradt, ahol magyarok, ukránok, ruszinok és további kisebbségek együtt éltek. A Szovjetunió 1991-es felbomlása óta Kárpátalja megőrizte státuszát Ukrajna egyik közigazgatási régiójaként.

³ Az [ACLEU/Ukrajna](#) jelentése szerint 2022. február óta Kárpátalján nem jelentek meg az orosz fegyveres erők, és csak három szörványos bombázási esetet regisztráltak, ami a közvetlen konfliktus szempontjából az egyik legkevésbé érintett területté teszi Kárpátalját. Lásd továbbá az International Alert által végzett kulcsfontosságú konfliktusdinamikákat elemző régiós tanulmányt: ["Helyzetértékelés - Zakarpattia régió" \(2019\)](#).

⁴ Február 24-én, Ukrajnában a hadiállapot bevezetésével [\(64/2022. számú rendelet, Ukrajna elnökének hivatalos weboldala\)](#) a 18-60 év közötti ukrán férfi állampolgároknak tilos

elhagyniuk tartózkodási helyüket a helyi katonai adminisztráció jóváhagyása nélkül ([Kongresszusi Könyvtár](#)).

⁵ A kettős állampolgárok és az ukrajnai magyar kisebbség megkülönböztetése fontos, mivel utóbbiak jogosultak az ideiglenes védelemre Magyarországon, amennyiben nem rendelkeznek magyar állampolgársággal. Az MSNA válaszadói szerint minden negyedik magát magyar nemzetiségűnek vallja, közülük 75% jelezte, hogy mindkét állampolgársággal rendelkezik (ez azt jelenti, hogy nem minden magyar nemzetiségű menekült rendelkezik kettős állampolgársággal, 25%-uk nem). A kettős állampolgárok között minden negyedik nem magyarnak, hanem inkább ukránnak vagy romának vallja magát. Ezen kívül a válaszadók kis százaléka nem kívánt válaszolni az állampolgársággal kapcsolatos kérdésre. Az MSNA statisztikái azt mutatják, hogy a kettős állampolgársággal kapcsolatos helyzet komplex és érzékeny téma. [Módszertani megjegyzés: a kettős állampolgárokra vonatkozó mintavételben szándékosan 25% -os korlátot állítottunk be, ami befolyásolja az összképet; továbbá az állampolgárságot a háztartási szinten kérdezték, feltételezve, hogy a válaszadó státusza minden háztartási tagra vonatkozik].

Az Ukrajnából menekült magyar állampolgárokat érő kihívások.

A kettős állampolgárok, magyar állampolgárságuk okán bármikor beléphetnek Magyarországra, és korlátozás nélkül tartózkodhatnak itt. Bár nem jogosultak ideiglenes védelemre,⁶ az Ukrajnából Magyarországra menekült kettős állampolgárok, mivel menekült helyzetben vannak, jogosultak az összes ideiglenes védelmi státuszhoz kapcsolódó juttatásra, és humanitárius támogatásra és segítségre van szükségük. Ez csak akkor nem érvényes, ha magyar állampolgárságuk miatt kedvezőbb elbánásra jogosultak. Ez a rendelkezés, melyet a 86/2022-es kormányrendelet 8. §-a határoz meg, aláhúzza a kormány méltatást érdemlő elkötelezettségét az egyenlő bánásmód és támogatás biztosítása iránt minden védelmet és segítséget kérő ember számára, függetlenül állampolgársági státusuktól, biztosítva ezzel az inkluzivitást és védelmet a válság idején.

A 2022. március 7-én kiadott [86/2022-es Kormányrendelet 8. § \(1\)](#) bekezdése:

„Az Ukrajnában állandó lakóhellyel rendelkező és 2022. február 24-én vagy azt követően Ukrajnából érkező magyar állampolgár tekintetében a menedékes részére nyújtott valamennyi ellátást és kedvezményt biztosítani kell, ha a magyar állampolgárság tényénél fogva kedvezőbb elbánásban nem részesül.”

Meglepő lehet, hogy a 2023-as MSNA szerint a kettős állampolgárok az ideiglenes védelmi státuszban részesülőkkel azonos szintű védelemben és támogatásban részesülnek a szociális-gazdasági beilleszkedés tekintetében. Az adatok arra utalnak, hogy még az állampolgársági státusszal és a magyar nyelv ismeretével rendelkezők esetében is a lakóhely elhagyása és a háború megnehezíti a magyarországi beilleszkedés lehetőségét. Bár általában a kettős állampolgárok kevésbé sérülékenyek⁷ és kevesebb egészségügyi szükséglettel

bírnak,⁸ továbbá valamelyest magasabb körökben a foglalkoztatottságt⁹ és alacsonyabb a szociális ellátásokat igénylők aránya¹⁰, továbbra is kihívásokkal szembesülnek a különféle támogatásokhoz, alapvető szolgáltatásokhoz és a szociális-gazdasági integrációhoz való hozzáférés terén, ahogy azt az alább nem kimerítően bemutatott nehézségek is bizonyítják.

Gyakorlati nehézségeket okoz a jogi szabályozás eltérő értelmezése a különböző szolgáltatók gyakorlatában, az adminisztratív akadályok és a diszkrimináció. Ezekből a példából úgy tűnik, hogy néhány háború elől menekülő magyar állampolgár nem tud hozzáférni azokhoz a jogosultságokhoz és támogatásokhoz, amelyekre a jogalkotó eredeti szándéka szerint jogosultak lennének. Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül mutatjuk be a problémákat.

Az 8. § értelmezése. A kettős állampolgárok már a Magyarországra történő belépéskor jogi akadályokkal és félreértésekkel szembesülhetnek jogállásuk, valamint az őket megillető jogok és jogosultságok tekintetében. Különösen nehézkes számukra annak bizonyítása, hogy Magyarországra érkezésüket 2022. február 24-én vagy azt követően érkeztek, főként annak köszönhetően, hogy általában két útlevelel közlekednek a határokon (vízum vagy bélyeg nélkül mindkét útlevelemben), ami befolyásolja az 8. § alkalmazhatóságát. Továbbá, azok a kettős állampolgárok, akik állandó lakhelyüket Ukrajnából Magyarországra helyezik át, akadályokba ütköznek az ideiglenes védelmhez kapcsolódó jogosultságokhoz való hozzáférés során, ideértve a térítésmentes egészségügyi ellátást és a létfenntartási támogatást, ami a szolgáltatók szűkítő jogértelmezésének következménye a Kormányrendelet 8. §-ának tekintetében, amely értelmezés kizárja azokat a kettős állampolgárokat, akik megszüntetik ukrajnai állandó lakóhelyüket.¹¹

⁶ Magyar állampolgárok lévén ők ugyancsak az Európai Unió polgárai, így nem jogosultak az ideiglenes védelemre, az ideiglenes védelmi státuszhoz kötődő jogokra és jogosultságokra más EU-tagállamokban sem. Problémák merülnek fel azon kettős állampolgárok esetében, akik ideiglenes védelmi státusszal rendelkeznek, lásd 2024. márciusában Németországban több mint 5000 kettős állampolgársággal rendelkező személy ideiglenes védelmi státuszának felülvizsgálata (RTL és Spiegel).

⁷ Kevesebb az idős korú személy (2% az Ukrajnából menekülők átlagának 8%-ához képest), a krónikus betegséggel (10% az átlag 21%-hoz képest), a mentális problémával (2% az átlag 7%-ához képest), illetve a fogyatékkal élők aránya (1% az átlag 7%-ához képest) a kettős állampolgárok körében.

⁸ Arányában kevesebben vannak rászorulva a egészségügyi szolgáltatásokra (22% az átlag 31%-ához képest) és könnyebben férnek hozzá az egészségügyi ellátáshoz, illetve kevesebb kielégítetlen egészségügyi igényről számoltak be (4% az átlag 12%-ához képest), valószínűleg a magyar nyelv ismeretének köszönhetően.

⁹ Kissé magasabb azon háztartások aránya, ahol legalább egy dolgozó személy van (86% az átlag 78%-ához képest), annak ellenére, hogy a háztartások foglalkoztatásból származó havi jövedelme és a kiadási minták hasonlóak az összes válaszadó átlagával.

¹⁰ Kevésbé függtek a szociális ellátórendszer juttatásaitól az adatfelvételt megelőző 30 napban (9,5% az átlag 28%-ához képest). Míg a kettős állampolgárok alacsonyabb arányban jelezték elsődleges szükségleteik kielégítlenségét, (40% az átlag 25%-ához képest), azonban azok, akik nehézségekről számoltak be az alapvető szükségletek kielégítésében, a nyelvtanfolyamok kivételével, hasonló szükségleteket jeleztek: szállás, élelem és foglalkoztatás..

¹¹ Sok magyar állampolgár Ukrajnából érkezve Magyarországon létesít lakóhelyet annak érdekében, hogy megkönnyítse mindennapi ügyeit, az 1992. évi LXVI. törvény 5. (2) §-a szerint, mely a polgárok személyes adatainak és lakcímének regisztrációjáról szól. Ezzel párhuzamosan megszüntetik állandó lakhelyüket Ukrajnában.

„Nem érezzük jól magunkat itt Magyarországon, mivel nem vagyunk még társadalmilag beilleszkedve és nem vagyunk jártasak a jogi dolgokban. Személy szerint én ezt nem találom kellemetlennek, hanem aktívan dolgozom azon, hogy minden felmerülő problémát megoldjak.” - Egy 46 éves férfi

Ez az értelmezés súlyosbítja a nehézségeket, melyekkel a kiszolgáltatott személyek, különösen a krónikus betegségekben szenvedők, szembesülnek, amikor segítséget kérnek Magyarországon. Ráadásul, míg az ideiglenes védelemmel rendelkezők és a külföldön tartózkodó magyar állampolgárok technikai azonosító számot kapnak a különféle egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés érdekében (jelenleg az orvosok vagy egészségügyi szolgáltatók adják ezt az azonosítót az első látogatás során), az egészségügyi szakemberek gyakran nem rendelkeznek az ennek kiállításához szükséges ismeretekkel, amikor Ukrajnában lakóhellyel rendelkező kettős állampolgárokkal találkoznak (mivel úgy vélik, hogy ez csak az ideiglenes védelemmel rendelkezőkre vonatkozik), ami zavart okoz és az ellátás potenciális megtagadásához vezethet.

Társadalombiztosítás. Az Ukrajnából származó magyar állampolgárok adminisztratív kihívásokkal találhatják szemben magukat Magyarországon az egészségbiztosítási jogosultságokhoz való hozzáférés terén, mivel a TAJ-szám nem az állampolgárságon alapszik.¹² Az Ukrajnából származó kettős állampolgárokat nem illeti meg automatikusan a TAJ-szám. Az igényléshez számos feltételt kell teljesíteniük: vagy munkavállalóként vagy vállalkozóként kell jogosultságot szerezniük Magyarországon, vagy legalább egy éven át magyarországi lakóhellyel kell rendelkezniük és meg kell fizetniük az az egészségügyi szolgáltatási járulékot;¹³ vagy igazolniuk kell, hogy szociális rászorultságuk okán jogosultak az állami támogatásra (amelyet a kormányhivatal igazol, a rászorultság egyéni, megállapítása alapján). Emellett a kettős állampolgároknak hivatalos igazolást kell benyújtaniuk az illetékes ukrán hatóságtól, amely igazolja, hogy nem részesülnek

ukrán társadalombiztosítási ellátásban. Ez utóbbi követelmény nehézkes, költséges és potenciálisan veszélyes lehet a fegyveres konfliktus miatt; mindemellett a dokumentum magyar fordítását is mellékelni szükséges. Továbbá a kormányhivatalok eltérő gyakorlatot követnek a TAJ-szám kiadásához szükséges dokumentumok tekintetében, ami tovább nehezíti a helyzetet.

*„Bár 2016 óta regisztráltattam magam a társadalombiztosítási rendszerben, mivel nem Magyarországon éltem, évekig nem fizettem. Rákot kaptam, amit Ukrajnában már nem tudtak kezelni a háború miatt, ezért menekülnünk kellett Magyarországra. Azonban nem tudtam helyreállítani a társadalombiztosításumat Magyarországon, hacsak nem volt egy éven át regisztrált magyar lakóhelyem. A pontos információk beszerzése kihívást jelentett.”
(27 éves nő)*

Információ a jogállásuk specifikumairól. A kettős állampolgároknak kihívást jelent a teljes körű információkhoz való hozzáférés jogállásukról, jogairól és jogosultságaikról.¹⁴ Rendszeresen tapasztalható, hogy a kettős állampolgárok gyakran lemaradnak a megélhetési és családi pótlékokról az adminisztratív eljárásokkal kapcsolatos információk hiánya miatt. Habár a nyelvtudás nem probléma (mint ahogyan az ideiglenes védelemmel rendelkezők esetében, akik csak ukránul vagy oroszul beszélnek), a kettős állampolgárok nehezen találnak pontos és megbízható információforrásokat saját helyzetük, jogosultságaik, jogaik és az ügyeikben hatáskörrel rendelkező hatóságok sajátosságai miatt.

Diszkrimináció és sztereotípiák. A magyar állampolgárságú kettős állampolgárokat (és általánosságban a Zakarpattia területéről menekülő ukránokat) gyakran nem tekintik "igazi menekülteknek", ami a területet érintő konfliktus alacsonyabb intenzitása miatt alakul ki, ez pedig befolyásolja a szállásadók, egészségügyi szolgáltatók hozzáállását, valamint az adományokhoz és más társadalmi támogatási rendszerekhez való hozzáférést. A kettős állampolgárok között számos roma család is van, és sokan előítélettel és diszkriminációval találkoznak, ami a létfenntartáshoz szükséges szolgáltatásokhoz

¹² A társadalombiztosítási rendszerhez való hozzáféréshez, ideértve az egészségbiztosítást, nyugdíjellátást és egyéb szociális juttatásokat is, Magyarországon szükség van egy társadalombiztosítási azonosító jelre (TAJ) *Társadalombiztosítási Azonosító Jel*.

¹³ Ha nem alkalmazott vagy önfoglalkoztató, akkor szükséges egy évig állandó lakóhely fenntartása Magyarországon, valamint az egészségügyi szolgáltatási járulék megfizetése. ([NEAK](#) 24-25. oldal).

¹⁴ A 2023-as MSNA szerint a háztartások 32%-a szembesült nehézségekkel, amikor információhoz szerettek volna hozzáférni, amelynek okai a nyelvi akadályok (53%), illetve a bizonytalanság arról, hogy hol található az információ (40%), valamint arról, hogy mely forrásokban bízhatnak (31%). Azonban a kettős állampolgárok közt az ilyen kihívásokkal szembesülő háztartások aránya mindössze 18% volt. A legfőbb problémát számukra a hozzáférhető információforrások hiánya vagy a bizalomhiány voltak, mindkettő esetben 43%-os arányban.

való hozzáférésben fennálló rendszerszintű akadályokra és a romák iránti előítéletekre utal.¹⁵ A szolgáltatók részéről tapasztalható ellenséges és kirekszető attitűd miatt különösen kiszolgáltatottá válnak. Az oktatási intézményekben gyakran tapasztalnak vonakodást a gyerekek beiratkozásával kapcsolatban (és az ingyenes étkeztetés megtagadásával kapcsolatban, ha nincs regisztrált magyar címük), valamint nehézségekkel szembesülnek a szállásbérlés során is. A kettős állampolgárság az ukrajnai romáknál aggodalomra ad okot, mivel diszkriminatív gyakorlatokat idézhet elő, melynek következtében, az Ukrajnából származó magyar állampolgárokat érintő adminisztratív akadályok és a romákat érintő előítéletek miatt, megtagadhatják tőlük azok az juttatásokat, amelyekre jogosultak lennének.

„Az egész családom magyar állampolgársággal rendelkezik, azonban érkezésünkkor hatalmas problémákba ütköztünk. Ha nincs lakcímed, bejelentett magyarországi lakcímed, nem tudsz társadalombiztosítási ellátást igényelni.” (27 éves nő)

Munkavállalás. A gyakorlatban a TAJ kártyával nem rendelkező kettős állampolgárok számára nehézséget jelent a munkavállalás, mivel a munkaadók a kártyát az alkalmazás feltételeként kérik, annak ellenére, hogy kötelesek lennének a kormányhivatalhoz fordulni. Ezenkívül, hasonlóan az ideiglenes védelemmel rendelkezőkhöz, ki vannak téve a kizsákmányolás veszélyének, megesezt, hogy a kettős állampolgárok számára munkaadók félrevezető ígéretekkel tették a lakhatási és gyermekgondozási támogatásokra vonatkozóan, ezzel súlyosbítva kitétségüket és beilleszkedési nehézségeiket. (MSNA Fókusz csoport beszélgetés).

„Néhány nagy munkáltató állást ígért anyáknak, gyermekmegőrzéssel, óvodával és iskoláztatással a gyermekeik számára. Az ígéretüket nem tartották be. Minket és a gyerekeket is munkásszállóra vittek. Egy szobából állt. Nem lehet ott gyermeket nevelni; más munkások gyakran részegek voltak. Nem akarod, hogy a gyermeked ezt lássa.” (25 éves nő)

„A munkaadók gyakran nem jelentik be a teljes 8 órás munkaidős szerződéseket; legalábbis a legtöbbjük nem. Annak ellenére, hogy 10, esetleg 12 órát dolgoztatnak, csak 4 órát jelentenek be a szerződésben. Ez probléma; a bank nem ad hitelt.” (27 éves nő)

Szállás. Magyarországon a Védelmi Bizottságok támogatott szállást biztosítanak az Ukrajnából újonnan érkezők számára. A támogatást azonban egy szülőre korlátozzák családonként. Mivel a kettős állampolgárok között magasabb a 18-59 év közötti férfiak aránya, valószínűbb, hogy mindkét szülő Magyarországon van, így a szabályozás különösen hátrányos lehet számukra. Azok, akik nem jogosultak kedvezményes lakhatásra, kérhetik elhelyezésüket az OIF által biztosított szálláson; azonban, mivel az OIF főként nem magyar állampolgárokat lát el, a kettős állampolgároknak nehézséget okozhat az ezeknek a szállásoknak az elérése, különösen a regionális irodákban, ahol elutasítással szembesülhetnek.

„Sokáig nem tudtunk lakást találni; sok bérbeadó visszamondta a jelentkezésünket, amikor megtudta, hogy Kárpátaljáról származunk, és két gyermekünk van. Mások azt mondták nekünk, hogy nem adnak ki nekünk lakást, mert Kárpátaljáról származunk. Mások nem bíztak a kárpátaljai magyarokban, mivel nem viselkedtek rendesen, nem vigyáztak a házra, és tönkretették a lakásokat.” (36 éves nő)

Jövőbeli kilátások. Ahogyan az ideiglenes védelemmel rendelkezők, az ukrajnai magyar állampolgárok sem tekintik jelenleg lehetségesnek a visszatérést. Amikor hosszú távú szándékaikról kérdezték őket, a válaszadók többsége (3-ból 2) jelezte, hogy jelenleg nem tervezi, hogy a következő 1 év során tartósan visszatérjen Ukrajnába, bár remélik, hogy egyszer véglegesen visszatérhetnek (a válaszadók fele mondta ezt). A válaszadók többsége (4-ből 3) nem rendelkezik konkrét tervvel arra vonatkozóan, hogy meddig marad és él Magyarországon, vagy úgy válaszoltak, hogy nem tudják, vagy úgy, hogy lehetőleg hosszú ideig

¹⁵ További információkért ajánljuk a [Roma menekültek integrációjáról szóló RCF-jegyzetet](#) és a Magyar Helsinki Bizottság által készített jelentést, amely [az Ukrajnából menekülő roma menekültek helyzetéről](#) szól, 2023. április 20-i dátummal;

valamint a Romaversitas által készített, 2022-es ["A háború után magyarországra érkezett kárpátaljai roma családok helyzete"](#) című jelentést.

szeretnének maradni.¹⁶ Ezért fontos, hogy mielőbb megoldódjanak a problémák annak érdekében, hogy az ukrainai magyar állampolgárok hozzáférhessenek a védelmi és az alapvető szolgáltatásokhoz.

„Hosszú távon nem látok más lehetőséget, csak a Magyarországon maradást. Úgy gondolom, még sokáig el fog tartani, mire hazatérhetünk. Nem tudom, milyen sors vár ránk Ukrajnában, mint magyarok.” (27 éves nő)

¹⁶ Az UNHCR regionális szándékfelmérése eredményeinek elemzése során az Ukrajnából származó, Magyarországon tartózkodó és Kárpátaljáról származó menekülteket (n=9) a kettős

állampolgárok megfelelőjeként használták, mivel a jogállás nem tartalmazta ezt a lehetőséget.

Fő ajánlások.

1. Azoknak a jogi, adminisztratív és bürokratikus akadályoknak az elhárítása, amelyek gátolják az alapvető szolgáltatásokhoz – ideértve az egészségügyi ellátást és pénzügyi támogatást - való hozzáférést az Ukrajnából menekült magyar állampolgárok számára, és biztosítsák az egyenlő hozzáférést az állampolgári jogokhoz, lakóhelyen alapuló különbségtétel nélkül.

Az újonnan érkezők tekintetében:

- **A 86/2022. Kormányrendelet 8. § (1) bekezdésének módosítása:** Ajánljuk a bekezdés módosítását annak érdekében, hogy kifejezetten terjedjen ki azokra a magyar állampolgárokra is, akik 2022. februárja előtt Ukrajnában éltek, függetlenül attól, hogy jelenleg hol található a lakóhelyük annak érdekében, hogy hatékonyan hozzá tudjanak férni az állampolgárokat megillető jogokhoz és szolgáltatásokhoz. Alternatív megoldásként adjanak ki körlevelet a Kormányrendelet 8. § (1) bekezdésének tisztázására annak érdekében, hogy biztosítsák a méltányos elbánást, függetlenül attól, hogy mely országban található az állandó lakóhely.
- **Egészségügyi Technikai Azonosítóhoz való hozzáférésnek az egyszerűsítése:** Ajánljuk annak a rendszerszinten való biztosítását, hogy az Ukrajnából érkező magyar állampolgárok azonnal hozzáférjenek az egészségügyi szolgáltatásokhoz szükséges technikai azonosítóhoz. Ajánljuk az azonosítószám központosított kibocsátását, például a helyi kormányhivatalokon vagy az OIF-on keresztül, egyszerűsítve a folyamatot és megelőzve az elutasításokat vagy félreértéseket az egészségügyi szakemberek részéről.

Közép- és hosszú távú integráció:

- **Biztosítsanak hozzáférést a szociális szolgáltatásokhoz:** Biztosítsák a magyar állampolgárok számára a teljes körű hozzáférést

a Szociális Törvény alapján elérhető valamennyi szolgáltatáshoz, függetlenül attól, hogy hova van bejegyezve állandó lakcímük, amennyiben 2022. február 24-e után érkeztek Magyarországra. Emellett a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvénynek megfelelően biztosítsák a súlyos fogyatékkal élő magyar állampolgároknak, akik betöltötték a 18. életévüket, a fogyatékosági ellátáshoz való hozzáférést, függetlenül attól, hogy hol található a lakóhelyük, amennyiben 2022. február 24-e után érkeztek Magyarországra.

- **TAJ kártyák kiadásának egyszerűsítése:** Ajánljuk a TAJ kártyák kiadásának elősegítését és felgyorsítását részletes hivatalos iránymutatások kibocsátásával, amelyek részletesen kitérnek a különféle csoportok, például gyermekek, nyugdíjasok stb. vonatkozásában a TAJ-szám megszerzésének előfeltételeire. Ez a lépés a különböző kormányzati szervek eljárásának harmonizálását célozza. Emellett megfontolásra ajánljuk alternatív okmányok elfogadását, például arra vonatkozó hivatalos nyilatkozatot, amely megerősíti, hogy az érintett személy nem részese az ukrán szociális ellátórendszernek - az ukrán hatóságok hivatalos okmányainak helyettesítésére (felnöttek és gyermekek esetén egyaránt).

2. A kifejezetten a kettős állampolgárokra vonatkozó specifikus inforkmációk elérhetőségének javítása, mivel ez kulcsfontosságú a jogi akadályok hatékony kezelésében és a bizonytalanságok eloszlásában a Magyarországra történő belépéskor.¹⁷ Az érintett hatóságok, humanitárius szervezetek és a civil társadalom közötti partnerség létfontosságú annak érdekében, hogy könnyen hozzáférhető és megbízható információs és támogató szolgáltatások álljanak rendelkezésre (együttműködő partnerség elve). Példák lehetnek ilyen közös tevékenységekre a személyre szabott információs kampányok, a kettős állampolgárokra vonatkozó információk integrálása a meglévő közösségi központokban,¹⁸ kapacitásmegosztás a

¹⁷ A jelenleg elérhető információforrások között szerepel a safeinhungary.gov.hu (kormányzati) és a [Magyar Helsinki Bizottság](https://magyarhelsinki.org/).

¹⁸ Megfontolásra ajánljuk a meglévő közösségi központokban vagy segélyvonalakon, ahol a menekültek segítséget kérhetnek, jogi tanácsot kaphatnak, és hozzáférhetnek más alapvető szolgáltatásokhoz, a kettős állampolgárokra vonatkozó információkat is közvetítsék.

frontvonalbeli munkatársak és szolgáltatók között.¹⁹ Ajánljuk továbbá, hogy a szolgáltatók biztosítsák a honlap/információs/forróvonal magyar nyelvű elérhetőségét, illetve hogy egyértelmű tájékoztatást nyújtsanak a kettős állampolgároktól elvárt intézkedésekről és jogaikról. Ezentúl ajánljuk a kormányzati szolgáltatók továbbképzését a kettős állampolgárok jogosultságairól. Kiegészítőleg ajánljuk a jogi segítségnyújtás különböző formáinak kiterjesztését az eljárásokkal, jogokkal és jogosultságokkal kapcsolatosan.

3. A diszkriminációmentes szociális-gazdasági integráció támogatása a kettős állampolgárok számára: minden szolgáltató, legyen az kormányzati vagy nem kormányzati, biztosítsa, hogy a kettős állampolgárokat méltósággal és tisztelettel kezeljék és segítsék szociális-gazdasági integrációjukat, függetlenül nemzetiségüktől vagy etnikai származásuktól, elismerve, hogy az anyanyelvi szintű magyar nyelv ismeret önmagában nem elegendő a hatékony integrációhoz és a társadalomba való beilleszkedéshez.

- **Diszkrimináció elleni küzdelem:** A regionális és az EU-szintű szereplőknek és civil jogvédő szervezeteknek aktívan hívják fel a figyelmet a kettős állampolgársággal rendelkező roma menekültek által tapasztalt diszkrimináció és kirekesztés eseteire, az ideiglenes védelem hatókörén kívül eső marginalizált csoportok sebezhetőségére, és elő kell segíteniük a befogadó és kulturálisan adaptált gyakorlatokat kampányok, workshopok és események szervezése révén, amelyek a roma menekültek helyzetére fókuszálnak. Emellett összetett mentorálást / támogatási rendszer kiépítését ösztönözzük a mindennapi életben, és a romák problémáiban jártos szakértőket ajánlunk bevonni a közösségi projektek előkészítésébe és végrehajtásába. A roma szakértők és szociális munkások jelenléte több menedékhelyen segíti a megfelelő és kulturálisan adaptált szolgáltatások kialakítását.

- **Egyértelmű szabályozással a szálláshoz való hozzáférésnek és a családok támogatásnak elősegítése:**
 - Egyértelmű jogszabályi keretek biztosítása, amelyek részletezik az egyének szálláshelyeken történő elhelyezésének folyamatát. Így garantálható a transzparencia és az elszámoltathatóság az elhelyezési folyamat során.
 - További intézkedések meghozatala a menedékhelyek támogatására a kiskorú gyerekekkel rendelkező családok elszállásolása kapcsán. Az elhelyezési támogatás terjedjen ki mindkét szülőre a családok egységének megőrzése érdekében ebben a kihívásokkal teli időszakban.
- **A kettős állampolgárok bevonása a jövőbeli integrációs elképzelések és más fenntartható megoldások kidolgozásába a háború utáni időszakra vonatkozóan, valamint a kettős állampolgárok beilleszkedését építsék be az általános integrációs politikákba („társadalmi felzárkóztatás”).**
- **Kulturális események szervezése** azoknak, akik először élnek Magyarországon, kiegészítve azokat, amelyek jelenleg (és túlnyomórészt) csak ukrán nyelven vannak szervezve az Ukrajnából menekültek részére.

4. Adatgyűjtés: Az adatgyűjtést kibővítése azokra a magyar állampolgárokra is, akik a fegyveres konfliktus elől menekültek el Ukrajnából, mivel jelenleg a legtöbb adat az ideiglenes védelmi státusszal rendelkezőkre vonatkozik. Ez foglalja magában a specifikus sérülékenységek együttes hatására vonatkozó adatgyűjtést, hiszen a menekültekre vonatkozó nyilvános adatbázisok alapvető fontosságúak a célzott és hatékony szolgáltatások megtervezéséhez valamint a változó szükségletek és sérülékenységek megértéséhez és az integrációhoz.

¹⁹ Képzések szervezése a frontvonalbeli dolgozók számára a határátkelőknel, közösségi központokban, szolgáltatóknál és illetékes kormányzati szerveknél. Ez lehetővé tenné számukra,

hogy pontos információkat és útmutatást nyújthassanak azoknak, akiknek arra szükségük van, és biztosítsák az ügyek időben történő továbbírását.

Kapcsolat.

- Menekültügyi Koordinációs Fórum: Lorenzo Leonelli, Snr. Interagency Coordination Officer, leonelli@unhcr.org
- Inklúziós Munkacsoport: Stephanie Woldenberg, Snr. Protection Officer, woldenbe@unhcr.org
- Védelmi Munkacsoport: Antonia Haegner, Protection Officer, haegner@unhcr.org
- Alapvető Szükségletek Munkacsoportja, Molnar András, Chair, anmolnar@iom.int
- Magyar Helsinki Bizottság: Benkő Eszter, Jogi előadó, eszter.benko@helsinki.hu
- Menedék Egyesület: Vadasi Vivien, Jogi tanácsadó, vivien.vadasi@menedek.hu
- Romaversitas Alapítvány: Eredics Lilla, Projectkoordinátor, eredics.lilla@romaversitas.hu